

ДИСКУРСОЛОГІЯ. ЛІНГВОЕКСПЕРТОЛОГІЯ. ЛІНГВОСТИЛІСТИКА

УДК 800 : 001.2

DOI: 10.31651/2226-4388-2023-35-72-79

СМІХОВИЙ ДИСКУРС ВОЄННОГО ПЕРІОДУ В УКРАЇНІ

*А. І. Бондаренко, доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови, методики її навчання та перекладу,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
(Ніжин, Україна)*

e-mail: alla_bon@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4140-4733>

У пропонованій розвідці приділено увагу дискурсивним механізмам функціонування мовних знаків сміхової культури періоду воєнного стану в Україні. Наведено актуальні концепції гумору. Розмежовано основні тематичні групи гумористичних текстів малих жанрів воєнного періоду. Розкрито структуру та функції соцімережеских вербальних мемів війни та способи набуття ними статусу лінгвокультурем. Проаналізовано формування їхніх парадигматичних і синтагматичних відношень. Пояснено роль неолексем воєнного часу, гри семем багатозначних слів, контекстуальні відношення різностильових лексико-семантичних елементів й оказіональну сполучуваність у розгортанні гумористичного модусу комунікації. Простежено прийоми послуговування загальними та власними назвами з метою створення комічного ефекту. Аргументовано функціонування топонімів й антропонімів як словесних трендів воєнного часу. Розкрито причини порушення нормативного написання власних назв. Розглянуто використання інтертексту, мовних засобів самоіронії, пародіювання, сарказму та ін. Розглянуто мовностилістичну організацію просторових і часових референтних зміщень, дискурсивні механізми перебудови фрагментів мовно-концептуальної картини світу. Виявлено роль прецедентних феноменів (імен, текстів і ситуацій), соціокультурного, ідеологічного та психологічного контекстів у реалізації аксіологічної, світоглядної, психотерапевтичної, а також ідентифікаційної стратегій гумористичної комунікації.

Дослідження створено за підтримки грантового проєкту «Documenting Ukrainian. Institute for Human Sciences, Austria».

Ключові слова: *сміховий дискурс, мовні знаки сміхової культури, лінгвокультурема, гумористичний модус комунікації, гумористична інтерпретація, прецедентний феномен, аксіологічна функція сміхового дискурсу, світоглядна функція сміхового дискурсу, ідентифікаційна функція сміхового дискурсу.*

Актуальність дослідження. *Феноменальним явищем епохи воєнного стану в Україні є розвиток сміхового дискурсу, який став лінгвокультурним феноменом і засвідчує стійкість громадян держави, що зазнала збройної агресії, в умовах загрози життю. Елементи комічного містять висловлювання медіаперсон, що відображено в публіцистиці. Завдяки новинам, поширеним у медійному просторі, користувачі соцімереж підхоплюють повідомлення на певні теми, розгортаючи гумористичну інтерпретацію. Під час війни спостерігаємо сплеск сміхової культури, що демонструє мовотворчість українського народу, для якого комічні висловлювання стали засобами психічного спротиву агресії та збереження внутрішньої рівноваги.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. *В умовах нинішньої війни в Україні актуальною є концепція гумору як механізму захисту (Дж. Вайлант), що пов'язано з психотерапевтичним аспектом сміху. Наявні також декілька теорій побудови*

гумористичного висловлювання та його мети: несумісності об'єктів (Т. Рибо), переваги в результаті ігрової агресії (Ч. Грунер), соціальної взаємодії (Д. Коллінз). Більшість дослідників переконані в тому, що основу комічного становить інтелектуальна здатність людини до протиставлення декількох сторін буття. Зазначені теорії виникли на ґрунті аналізу вербальних компонентів гумористичної комунікації та проливають світло на структуру й функції мовних одиниць у текстах комічних жанрів, а також екстралінгвальні умови їхньої виражальності.

Українські вчені розглядають сміхову культуру в аспекті ігрової мовотворчості на основі практик масової комунікації. Слушним висновком, якого доходить В. Самохіна в монографії «Жарт у сучасному комунікативному просторі Британії та США», є твердження про те, що когнітивний механізм невідповідності запускають шляхом порушення низки норм, як мовних, так й екстралінгвальних, серед яких – онтологічні, аксіологічні, логіко-поняттєві та ін. (5, с. 12).

Механізми лінгвокультурної реалізації сміхового дискурсу воєнного періоду в Україні досі не були об'єктом спеціальних наукових розвідок. Зокрема, дослідницьких зусиль потребує розгляд засобів та механізмів побудови комічних висловлювань. Тому **мета** пропонованої розвідки – виконати інтегративний аналіз дискурсивних механізмів комунікації комічної тональності періоду воєнного стану в Україні, а саме:

- а) визначити мовні чинники створення сміхового дискурсу;
- б) контекстуалізувати вербальні вирази комічного;
- в) окреслити роль прецедентних феноменів у функціонуванні мемів війни;
- г) розкрити основні стратегії гумористичної комунікації воєнного періоду.

Матеріали й методи дослідження. Матеріалом для пропонованої розвідки стали більш як 400 контекстів, отриманих методом суцільної вибірки з текстів малих комічних жанрів, а її джерельною базою – українські медійні сайти («Анекдоти. UA»), «Апостроф», «Гордон», «Економічні новини», «Розділ. Львів», «І. А. Інформер» та ін.) Простір для лінгвокультурологічного аналізу створили тексти як фольклорних жанрів (анекдоти, оповідки, билиці, засіванки, тости), так і твори із заявленим авторством (стендап, вірші, іронічні треки, гумористичні мініатюри, пародії, жарти та ін.). У процесі дослідження використано методи компонентного, дистрибутивного, контекстологічного та контекстуально-інтерпретаційного аналізу, а також семасіологічну процедуру польового моделювання.

Результати дослідження й обговорення. Сміховий дискурс спрямовано на формування оцінки суспільної ситуації та мовомисленневих механізмів протистояння наслідкам гібридної війни. У процесі дослідження ми виокремили 9 основних тематичних груп текстів гумористичних жанрів, а саме: «ЗСУ», «Зброя ЗСУ», «Цивільні українці й війна», «Звільнення українських територій», «Українське військово-політичне керівництво», «Політикум Америки та Західної Європи», «Міжнародні організації», «Російське військо та флот», «Російське військово-політичне керівництво».

Наскрізними в цих текстах є лексико-семантичні та семантико-синтаксичні одиниці, які стали трендовими не тільки у висловлюваннях політиків і військового керівництва, а й соцмережах, засвідчивши єдність українського лінгвокультурного товариства в умовах історичних випробувань. Ідеться про словесні мемів війни, тобто вербальні елементи, творчо інтерпретовані та поширювані від однієї особи до іншої. Маркерами гумористичного модусу комунікації воєнного часу стали як лексико-семантичні, так і семантико-синтаксичні одиниці: *бавовна*, *російський воєнний корабель*, *концерт Кобзона*, *жест доброї волі*, *центри прийняття рішень*, *Щекавиця*, *Чорнобаївка* та ін.

Прецедентною ситуацією для поширення слова *бавовна* стало те, що 25 квітня 2022 року в одному з російських міст пролунали вибухи. Через похибку електронного перекладу це слово стали вживати як відповідник до «хлопок», що позначає вибух на російській території чи теренах окупованої України: *Белгород – хлопок*. *Брянськ – хлопок*. *Вороніж – хлопок*. *Поодинокі хлопки поступово переходять в аплодисменти*. *Бурхливі*

овації... *Бавовна в Криму!* (1, 1.09.2022). Порушення мовних норм (уживання форм множини цього слова, його оказіональна сполучуваність) підсилюють комічний ефект: *постійні бавовни, сталася бавовна, виникла бавовна, спричинили бавовну* та ін.

У медійному просторі розгорнуто площину відіменникової неолексеми *бавовнити*, а також культуронімів – похідних від указанного слова. Демінутивна форма стимулювала утворення міфоніма *Бавовнятко*, у якому акцентовано семантику динамічності (подібно до рухливості, грайливості малих істот), яка корелює з позитивною телеологічною оцінкою: *Як помітно з новин, «Бавовнятко» ходить аеродромами й окупанти начебто кудись «зникли». Але не зникли, військовою термінологією це називається розосередилися. По різних аеродромах вони розтягли свою стратегічну авіацію, де це тільки можливо...» – розповів Ігнат. – «Ми ж бачили не перші такі «Бавовнятка»... (7, 27.12. 2022).*

У сміховій дискурсивній площині аналізована лексико-семантична одиниця стала поштовхом для розширення онімного репертуару масової комунікації, зокрема формування прагмонімів: *Якби я був тютюновим магнатом, то зробив би цигарки «Бавовна». З органічним написом «Куріння вбиває». Ну, і з різними смаками. Ялта з ментолом, Білгород з шоколадом тощо (1, 11.01.2023).* У соцмережових повідомленнях відображено стійкий асоціативний зв'язок слів *бавовна* та *курити*: *А що в кремлі? Якесь задимлення. Може, лєнін у мавзолеї закурив? (6, 4.04.2023).* Таким відношенням сприяли висловлювання президента В. Зеленського про «куріння», які стали стимулом творчої соцмережової інтерпретації: *А не треба курити де попало. Треба курити там, де ще не попало (5, 6.11.2022).*

Повідомлення в засобах масової інформації та висловлювання в соціальних мережах засвідчують формування асоціативно-семантичного поля розглядової лінгвокультури, серед одиниць якого – стилістично марковане словосполучення *благодатний вогонь*. У конфесійних текстах й узуальному мовленні вірян воно позначає важливий атрибут Великодня, проте в соцмережовому контексті воєнного періоду формує саркастичний сигнал. Висміяно транслювання, яке провадить роспропаганда, невтішних для країни-агресорки новин у позитивному світлі: *Владімір Гундяєв: «На нафтобазу в Белгороді зійшов благодатний вогонь» (5, 11.12.2022).*

Семантична гра, яка виникає на основі обігрування форми слів *бавовна* та *бавовнярі*, актуалізує мовні стереотипи радянської епохи. Виникає зближення двох фреймів, тобто фрагментів дійсності: з одного боку, процесу сільськогосподарського виробництва в умовах соціалістичного змагання, а з іншого – збройного опору. Використання оніма-ідеологеми *Сталін* з його усталеним асоціативно-семантичним ореолом породжує темпоральне зміщення в картині світу, яке підтримує семантика ідеологічного гасла-ретроспекції: *Бавовнярі Криму! Виконаємо зобов'язання, узяті в листі товаришу Сталіну!* Висловлювання виражає деонтичну модальність. Його підтекст містить спонукування та заохочення до активних методів протистояння агресії.

Мовними знаками сміхової культури воєнного часу стали не лише загальні, а й власні назви. Гумористичну комунікацію характеризує актуалізація семантики межової екзистенційної ситуації, яку сфокусовано в топонімі *Щекавиця*. Після погроз застосувати в Україні тактичну ядерну зброю, коли внутрішня напруга українців досягла апогею, користувачі розгорнули в соцмережах гумористичні версії того, як можна провести останні хвилини свого життя.

Прецедентною ситуацією для формування вербального мему *Щекавиця* стало поширення в соцмережі твіту, у якому повідомляли про існування в Києві спільноти, яка планує в разі ядерного вибуху зібратися на цій горі та влаштувати там оргію. Товариство користувачів мережі інтегрувалося навколо лінгвокультуроніма «Оргія на Щекавиці», унаслідок чого було сформоване асоціативно-семантичне поле згаданого топоніма. До нього увійшли такі позитивно заряджені компоненти гумористичного забарвлення: *майстер-класи, лідерство молоді, стабільний інтернет від Київстару, а також кейтерінг від мережі магазинів «Сільпо», меню для зголоднілих від Євгена Клопотенка* та ін.

Парадоксальне осмислення можливості реалізуватися на межі життя і смерті стимулювало виникнення народної етимології слова *оргія* як «організованої події», чому сприяла близькозвучність наведених лексико-семантичних одиниць. В анекдоті, який репрезентує семантику можливих світів, комічний ефект виникає завдяки контекстуальній взаємодії стилістично різнопланових одиниць – молодіжних сленгізмів (*приколи, флудити* (від англ. *flood* – «повінь, потік»)) і церковнослов'янізмів (*содом, гомора*). Як відомо, останні походять від назв міст, які Бог, за Святим Письмом, знищив за гріх хтивості:

–*Бабусю, а як ви готувалися до ядерки тоді, у 2022?*

–*Ну, як...створили чат, щоб домовитись про содом і гомору на Щекавиці, і флудили там приколами.*

–*Ладно, баб, іди пий таблетки (1, 27.09.2022).*

Суспільні події в країні, яка зазнала збройної агресії, стали каталізатором функціонування словесних трендів сміхового дискурсу задля послаблення психічної напруги. В умовах загрози блекауту через обстріли енергетичних об'єктів лінгвокультурему *Щекавиця* актуалізовано завдяки прийому самоіронії: *Треба було планувати Щекавицю на час, коли не буде світла. Хоч би було чим зайнятися!* (5, 20.11.2022).

У дискурсі часів війни топоніми зазнали гумористичного маркування. Тезаурус комічного збагатили не тільки мовленнєві одиниці, що позначають реальні географічні об'єкти, а й неолексеми з нульовою референтністю: *Наступ пройде вздовж пгт. Бозна і с. Куди* (3.05.2023). Як зазначає В. Самохіна, «за характером референтного простору, який відображається в жарті, можна виділити реальну дійсність, яка трансформується в псевдореальну, що включає елементи вигадки, суб'єктивного ставлення до фактів дійсності» (4, с. 71). На основі загальноновживаних прислівникових форм шляхом поділу їх на окремі компоненти виникають okazіоналізми, що створюють уявлення про існування альтернативної конспіративної мапи України: *Напрямок головного удару з Ненацька на Бряк і Хутко. Але дехто вважає, що почнуть не за Баром. Це хибна думка. Саме з Ненацька* (3, 2.05.2023).

Енергію комічного випромінюють не лише топоніми, а й антропоніми – продуценти негативної соціальної оцінки. У результаті побудови компаративних фреймів виникають онімні інновації *Осама бін Путін* (пор.: *Осама бен Ладен*), *Медведопутєно*, *Пюрер*, які стають відправними точками сміхового дискурсу (пор.: *Пюрер картопляного рейху*). У вказаній перифразі онім *Пюрер* утворено на основі стилістично різнопланових слів *фюрер* та *юре*: білоруси широко культивують картоплю. Два фрейми – один із політичної площини (історії гітлерівської Німеччини), інший – зі сфери побуту – накладаються, продукуючи уявлення про нікчемність політика.

Функційно навантаженим мовним знаком сміхової культури воєнного часу стала аббревіатура *ЗСУ*, яку супроводжує позитивна оцінна конотація через суспільне схвалення дій українських захисників і захисниць. В узуальному мовленні війну прирівняно до театрального мистецтва (пор.: *театр воєнних дій*). Гумористичний модус комунікації розгорнуто завдяки побудові контекстів, у межах яких світоглядно-рольову опозицію актора та глядача переосмислено внаслідок okazіональної сполучуваності (пор.: *Бог аплодує*). У результаті відбувається інтерференція антропоцентричної й теоцентричної мовних картин світу: *Якщо белгородці чують хлопки в небі, значить, Бог аплодує ЗСУ* (5, 30.12.2022).

Збройна агресія зазнає осмислення в термінах фізичного стану людини. Образну паралель *війна – лікування* підтримує багатозначність лексеми *операція*, унаслідок чого виникає гра семем: «1. Хірургічне втручання з лікувальною метою при деяких захворюваннях чи пораненнях. 2. Сукупність бойових дій, підпорядкованих єдиній меті, єдиному завданню, або одна така дія» (1, с. 705). Комічна тональність постає внаслідок ефекту несправдженого очікування: ролі пацієнта й лікаря знаходять нестереотипне словесне вираження:

– А знаєте, як московити кажуть на цю війну? Аперация!

– Тю, дурні! Де таке бачено, щоб пацієнт зіскакував з операційного стола й мотлошив хірурга! (5, 6.02.2023).

Мовні знаки сміхової культури стають виразниками ідеологічної та моральної оцінок не тільки лідерів ворожих до України держав, а й російських пропагандистів, які так само несуть відповідальність за воєнні злочини (пор.: *Прес-алкаше МЗС РФ Захарова*). У ході утворення прикладки-оказіоналізму зіставлено суспільно значущу площину дипломатії, з одного боку, та згубну асоціальну звичку людини, з іншого. Як відомо, прес-аташе – це співробітник дипломатичного представництва, що відає питаннями преси й інформації.

У сміховому дискурсивному просторі воєнного періоду стилістичного маркування набули прізвища представників українського шоу-бізнесу, які не тільки не висловили свого ставлення до війни в Україні, а й працювали в країні-агресорці: *Новий збір фонду помсти ані лорак* (5, 30.05.2023). У пародійному світлі вони стають об'єктами соцмережевого стьобу, що відображає написання їхніх прізвищ із малої літери через негативну оцінну конотацію: *Батько наш – Бандера, ані лорак – мати* (5, 31.05.2023).

У семіотичній площині концептуальної метафори *війна – мистецтво* продуктивним є прізвище *Кобзон* як мовний знак мортальної семантики: *Кобзон: 13 травня. Корпоратив для льотчиків і вертольотчиків* (4, 13.05.2023). Зазначений онім зазнає актуалізації в контексті медійних повідомлень про суттєві втрати ворога. Вислови з указаною власною назвою набувають рис стійких, повторюючись у різних жартівливих висловлюваннях. Зокрема, формула чорного гумору *відправити на концерт Кобзона* поповнює дискурсивну площину, зазнаючи актуалізації від перших днів війни до сьогодні: *За дві доби на концерт до Кобзона ЗСУ відправила понад 3500 глядачів! Слава Україні!!!* (1, 26.02.2022).

Комічну виражальність висловлювання сформовано завдяки ефекту несправдженого очікування, коли поряд опиняються семантико-синтаксичні компоненти, що є носіями експресії урочистості, з одного боку, та буднів збройного протистояння, воєнної повсякденності, з іншого: *Українець стає на коліно в трьох випадках: перед Богом, перед майбутньою дружиною і щоб спалити російський танк* (5, 27.01.2023). У характеристиці української ментальності сміховий дискурс реалізує ідентифікаційну стратегію, спрямовану на згуртування української нації в часи важких історичних випробувань.

Важливе значення для розгортання сміхового дискурсу періоду воєнного стану в Україні мають прецедентні феномени, зокрема ситуації, які передували з'яві жартівливих висловлювань. В основі пресупозицій, на основі яких сформовано гумористичний модус комунікації, перебувають абсурдні твердження російських медіаперсон. 28 жовтня 2022 року російський представник у Радбезі ООН поскаржився на те, що українці поширюють безпілотниками комарів, які є переносниками інфекцій. Таке твердження спричинило дискурсивне розгортання поняття «біологічна зброя»: *Якщо у вашій квартирі літають комарі, не чіпайте, не знімайте та не викладайте. Можливо, це військовий підрозділ на ротації* (5, 29.10.2022).

Для побудови оказіональних словосполучень (*бойові комарі, бойові бобри, бойові миші*) використано компоненти не лише ентомологічного, а й теріологічного субкодів української лінгвокультури: *Бойові миші під'їхали. Куди дивиться Небензя?! Чому про бойових комарів попередив, а про бойових мишей ні? Бойові миші – таємна біозброя укрнацистів* (5, 10.11.2022).

Гумористичні повідомлення воєнного часу виникають як асоціативні відгуки на новини, які під час війни є викликами, що тематично спрямовують гумористичну інтерпретацію. Незрозумілість деяких подій породжує фантастичні уявлення, унаслідок чого відбувається трансформація узвичаєних моделей світобуття. У гумористичних контекстах зафіксовано актуалізацію лексики на позначення контактів із позаземними цивілізаціями. 19 квітня 2023 р. мешканці м. Києва стали свідками жовто-блакитного спалаху в небі, який супроводжував гучний звук. Тому в соцмережах з'явилися

припущення щодо падіння супутника, прильоту метеорита й НЛО. Самоіронію представників нації, яка захищається від агресії за підтримки союзників, виражають імперативні утворення: *НЛО падає. Українці через 0,0001 секунди: «Дайте зброю!»* (1, 23.04.2023).

Експресія комічного постає завдяки неусталеній вербальній комбінаториці. Слова на позначення видів зброї розгортають семантико-синтаксичні відношення із суспільно-політичною лексикою та внаслідок цього зазнають антропоморфізації. Відбувається прирівнювання збройних засобів до виборців, що спрямовує трансформацію буттєвих ролей і продукування семантики суспільної активності. Референтні зміни в мовній картині світу відображає написання назв видів зброї з великої літери, що корелює з позитивною оцінною конотацією цих лексико-семантичних одиниць: *У результаті референдуму Лиман відійшов до України. В опитуванні брали участь: Танки, Міномети, Гаубиці, Хаймерси* (5, 2.10.2022).

Енергію комічного випромінює зіткнення семем (окремих значень) загальнозживаних лексико-семантичних елементів: *Росіяни переживають, що в Україну приїхали ракети «Хаймерс» дальністю 300 км. Не переживайте, скоро ми їх вам пришлемо, і у вас будуть* (5, 6.08.2022). Одне зі значень слова «присилати» – надсилати поштою, а друге – «спрямовувати». У наведеному прикладі зіставлено мирну ситуацію надсилання речей і визвольні наміри українських борців і борчинь.

Гумористично забарвлені мікроконтексти, основу яких становить лексика на позначення озброєння, підсилюють інтертекстові складники – фрагменти прецедентних текстів як знаки національної лінгвокультури, зокрема уривки з поезій Т. Шевченка: *Думка про те, що в українців бомба брудна, – жахлива та огидна. У нас бомба чиста, охайна, доглянута, як садок вишневий біля хати. А ще вгодована й у шапці* (5, 25.10.2022).

Антропоморфізація хрематонімів – назв видів зброї – є поширеним явищем у сміховому дискурсі часів війни в Україні. Такі оніми в масовій комунікації супроводжує позитивна телеологічна оцінка, що спричинило освоєння їхньої семантики в термінах родової спорідненості:

- *Тату, чому мене назвали Леопардом?*
- *Бо Байрактар у нас уже є!* (5, 29.01.2023).

Висновки та перспективи дослідження. Отже, гумористичний дискурс воєнного періоду формують ресурси переважно таких основних і проміжних мовних рівнів: лексико-семантичного, словотвірного та семантико-синтаксичного. Завдяки поширеності, функційності, парадигматичним і синтагматичним зв'язкам словесні тренди воєнного періоду стали лінгвокультуремами, які містять важливу подієву інформацію, визначають суспільну поведінку та впливають на ухвалення рішень. Їхню системну дискурсивну підтримку реалізують соціокультурний, ідеологічний і психологічний контексти масової комунікації. Розгортання сміхового дискурсу, його тематику та мовні засоби спрямовують прецедентні ситуації, пов'язані з новинами визвольної боротьби українського народу й політичними подіями. Результатом є формування світоглядної, аксіологічної, психотерапевтичної, а також ідентифікаційної комунікативних стратегій. Перспективу подальших досліджень в обраному напрямі вбачаємо в дослідженні морфолого-семантичних засобів формування гумористичного модусу комунікації.

Список використаної літератури

1. Вокальчук Г. М., Радько О. Г. Індивідуально-авторські прикметники в поетичному дискурсі ХХ–ХХІ сторіч (лексикографічний аспект) : монографія. Луцьк : Терен, 2017. 388 с.
2. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики : монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 324 с.
3. Космеда Т. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки : монографія. Львів: ЛНУ, 2000. 350 с.
4. Самохіна В. О. Гумористична комунікація як компонент ігрової діяльності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія.* 2018. Вип. 8, № 1. С. 170–174.

5. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 360 с.
6. Словник української мови : в 11-и томах / ред. кол.: І. К. Білодід та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 5: Н-О / ред. тому: В. О. Винник, Л. А. Юрчук. 1974. 840 с.

Список умовних скорочень джерел

1. Анек. – Анекдоти UA (https://anekdot.kozaku.in.ua/pro_soldat/).
2. Апос. – Апостроф (<https://apostrophe.ua/ua/news/society/2023-05-03/lenin-reshil-zakurit-memy-i-fotozhaby-na-sbitie-dronov-nad-kremlem/296227>).
3. Горд. – Гордон (<https://gordonua.com/ukr/news/society/mirnuti-ne-za-barom-a-z-nenatska-ukrajintsi-v-sotsmerezhhah-rozmirkovujut-jakim-bude-kontrnastup-zsu-1662>).
4. Екон. нов. – Економічні новини (https://enovosty.com/uk/news-ukr/news_society-ukr/full/1305-dajte-snaryadiv-bryanskomu-pro-memi-ta-fotozhabi-na-zbitu-aviaciyu-rosii).
5. Розд. Львів – Розділ. Львів. UA (<https://rozdil.lviv.ua/anekdot/search/23/index.php?p=10>).
6. CR. Z. – CRIM ZONE (<https://crimezone.in.ua/podiji/v-ukraine/14847-poblizu-biloruskogo-kordonu-zjaviv-sja-specpidrozdil-bojovih-bobriv-video.html>).
7. І. А. – І. А. Інформер (<https://informer.today/politics/bavovnyatko-hodit-rosijskimi-aerodromami-u-zsu-zrobili-zayavu/>).
8. КР – КР. UA (<https://kp.ua/ua/life/a668309-anekdoti-ta-memi-tizhnja-meteoriv-u-inshoplanetjan-zalishilos-na-dva-tri-razi>).
9. Obozr. – Obozrevatel (<https://news.obozrevatel.com/ukr/society/nastup-pochnetsya-iz-nenatska-vzdovzh-sil-bozna-i-kudi-ukrajintsi-zaplutali-rosijan-chutkami-schodo-k.>).

References

1. Bilodid, I. K., et al. (Eds.). (1970–1980). *Slovyk ukraïnskoi movy v 11 tomakh* (Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes). Kyiv: Naukova Dumka. Vol. 5: N-O. 840 (in Ukr.).
2. Karpenko, O. Yu. (2006). *Problema kohnityvnoi onomastyky: monohrafiia* (Problems of cognitive onomastics: a monograph). Odesa: Astroprynt, 324 (in Ukr.).
3. Kosmeda, T. (2000). *Aksiolohichni aspekty prahmalinhvistyky: formuvannia i rozvytok katehorii otsinky: monohrafiia* (Axiological aspects of pragmalinguistics: the formation and development of the category of evaluation: a monograph). L'viv: LNU, 350 (in Ukr.).
4. Samokhina, V. O. (2018). *Humorystychna komunikatsiia iak component ihroviii diial'nosti* (Humorous communication as a component of play activity). *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser. Filolohiia*. 8(1), 170–174 (in Ukr.).
5. Samokhina, V. O. (2012). *Zhart v suchasnomy komunikatyvnomy prostori Velykoi Brytanii ta SSHa: monohrafiia* (Jokes in the contemporary communicative space of Great Britain and United States: a monograph). Kharkiv: KhNU im. V. N. Karazina, 360 (in Ukr.).
6. Vokal'chuk, H. M., & Rad'ko, O. H. (2017). *Indyvidual'no-avtors'ki prykmetyky v poetychnomu dyskursi XX-XXI storich (leksykohrafichnyi aspekt): (Author-specific adjectives in the poetic discourse of the 20th – 21st centuries (lexicographical aspect))*: monohrafiia. Luts'k: Teren, 388 (in Ukr.).

HUMOUROUS DISCOURSE OF THE WARTIME PERIOD IN UKRAINE

Alla Bondarenko, Doctor of Philological Sciences, Professor of the Department of the Ukrainian language, methods of its teaching and translation,

Mykola Gogol Nizhyn State University

(Nizhyn, Ukraine)

e-mail: alla_bon@ukr.net

ORCID:<http://orcid.org/0000-0003-4140-4733>

Summary. Introduction. *An important phenomenon of Ukrainian wartime culture is the development of humorous discourse which testifies to Ukrainians' resilience in the face of armed aggression and threat to life. There has been a notable rise of humorous culture which serves as a means of psychological resistance to aggression.*

Purpose. *The present study offers an integrative analysis of the discursive mechanisms of Ukrainian war-related humorous communication.*

Methods. *The study uses the methods of componential, distributive, contextological and interpretive analysis, as well as the semasiological procedure of field modelling.*

Results. *The study explicates the role of wartime neolexemes, word play, contextual relationships between lexical and semantic elements of different styles as well as occasional word connections in humorous communication. It also reveals how common and proper nouns are used to create a humorous effect. Finally, the study outlines the role of intertextual elements, self-irony, parody, and sarcasm.*

Originality. *The study examines the discursive mechanisms of humorous culture during wartime in Ukraine. It reveals the structure and function of verbal war-related memes as well as their ascendance to the status of linguoculturemes. The author identifies the role of precedent phenomena as well as sociocultural, ideological and psychological context in the realisation of the axiological, worldview and identification strategies of humorous communication.*

Conclusion. *The humorous discourse of the wartime period is formed primarily by resources of the basic and intermediate linguistic levels: lexical and semantic, word construction, and semantic and syntactic. Due to their spread, functions, paradigmatic and syntagmatic connections verbal trends of the wartime period have turned into linguoculturemes which contain important information about war events and influence the public opinion. They rely on the sociocultural, ideological and psychological contexts of mass communication. As a result, they form the worldview, axiological, psychological as well as identification communicative strategies.*

Key words: *humorous discourse, linguistic signs of humorous discourse, linguocultureme, humorous mode of communication, humorous interpretation, precedent phenomenon, axiological function of humorous discourse, worldview function of humorous discourse, identification strategy of humorous discourse.*

Надійшла до редакції: 15.09.23.

Прийнято до друку: 18.11.23.